

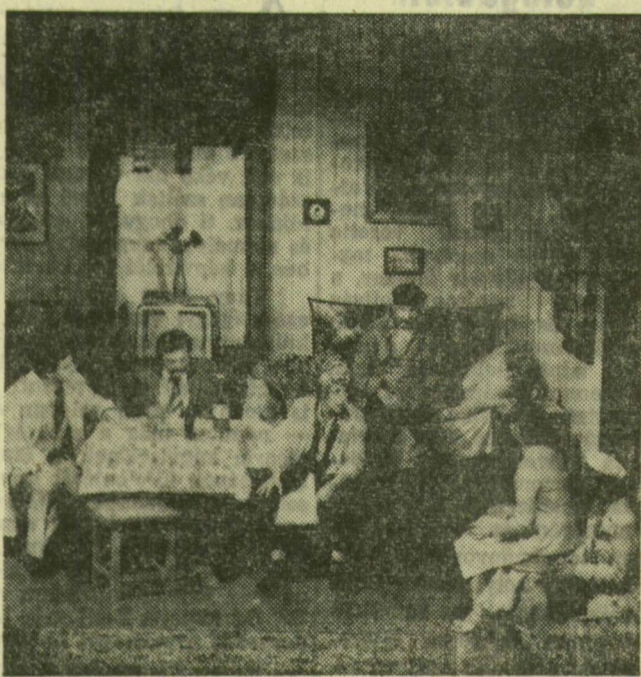
Delirium tremens

— avagy Házmestersirató a Kiszínházban

Pókerkártya, az ördög bibliája körül pörgeti Csurka István mindmáig legjobb darabját, a *Ki lesz a bályagát*. A Házmestersiratót alkoholba mártja. Mi hiányzik még a pokol tornácáról? A nő, persze. Nyakamat rá, egyszer még őket is megírja, legyen teljes a züllés természetének dráma-trilógiája, ám ha mégsem, torzóban nem reked ez a színpadi lumpenzociográfia. Korunk kaméliás hölgyeiről, a prostitúcióról, vagy stílszerűen: a női lélek szubkultúrájáról, akad bőséges anyag e „megcsurkásított” valóságképben máris. Messzebb ne menjünk, éppen a Házmestersiratóban.

A házmesternő (ikávésen házfelügyelő, másodikállásban bögrecsárdatulaj), ugyanis utcalány volt szegény, s az alma nem esett messze fájától, a bárcaat staffirungként hagyta lányára, Katira. No mármost. Jónásné élettársa, Polgár, egy delirium tremensbe fölpuffadt vén hamiskártyás, akinek egyetlen érdeme, hogy sohasem hívták be katonának (a paszmántosokkal kevés szerencseje volt Jónásnének), a lányát meg egy Herczeg Pista nevé, jobb sorsra érdemesült költőzseni, kiscsockmákba alászálló Orfeusz, vagyis szintén alkoholista. E csurkai „szent családhoz” tartozik még köbükunokai fokozatú a csecsemő (Pistáké) meg Katié, bölcsődés, a darabban nem kerül elő), Jónásné legmaradandóbb háborús kalandjának eleven emlékeképpen Rudi, a krónikus munkakedvhiányban szenvedő utógondozott (elhamarkodott vélemények szerint börtöntöltelék, momentán szabadlábon, csak a sört issza)... végül Szász elvtárs, aki felelős a bögrecsárdát, valamennyiük lakásügyi gyámja, házközlekedési megbízott stb., a felsőbb szervektől (mely azért homályos és nagyon relatív kategória, hiszen a társadalmi ranglétra imént ecseteltem legalsó fokához képest kétszertelenül csak fölfelé léteznek apparátusok; egyébiránt látható életfunkciói arról tanúsítják, az a betűs italközül előnyben a pálinkát részesíti).

A szatíra műfajáról megrengő Csurka írta le, saját életünk perccenteként válik történelemmé, s itt ezekről a történelmi röghözköttségeinkről sóhajtja Herczeg Pista, hogy a legszebb testeken is lőtt sebek virítanak. A behégedt sebeket szagolja föl szándéka ellenére az a szociológiai csoport, tim, mely Szász elvtárs ravasz invitálására a szó szoros értelmében csöbe jön ezen a lumpenkolónián. Földmérő iverkekkel érkeznek, szorongva, bár nyitottan, kibontakozni nem tudnak, s Herczeg Pista javaslatára, Rudi erőszakos föllépésére fordul a kocka, elkezdenek vállaltatni látszanak, ahol a szociológusok múltjáról is lchull a fátyol. Kiderül, valamennyiük életpályája kisziklott valahol. Nem úgy élünk, ahogy kellene — figyelmeztet Csurka —, a lehetőségek országában szorultunk lehetőségeink alá, sennek okán alakoskodunk, törleszkedünk, alkoholizálunk, vagyunk korrumpáltak, helyezkedők, kistűlők, talpnyalók, szélhámosok, bűnözők. Ki-ki saját keresztjét hordozza. A svédcsavar, hogy a kérdéskörből kérdeztettek lesznek, kétszertelenül konstruált dramaturgiai helyzetet, még ha az életből konstruált is. Alig movíválja mással a szerző, mint a kótyagos költő akadémikuskodásával (az alkoholos állapot ideológiája, hogy minden beleér). A da-

Somogyi Károlyné felvétele

Folyik a vállaltatási (balról jobbra) Maróti Gábor, Kovács János, Barta Mária, Kátay Endre, Fodor Zsóka, Szabó Mária

rab itt kisebbfajta bokaficamot szenved, hiszen valójában alig hihető, hogy a „szent család” bármiféle őszinte érdeklődést tanúsítson a szociológusok múltja iránt, mivel legszívesebben a pokolba kívánják az egész timet. Ha csak nem azért bocsátkoznak játékba, hátha egérsut nyerne, s megüszűnk a földmérést: „sekély e kéj”, Herczeg Pista senkinek sem kegyelmez (igaz, a többiek se neki), ő lesz tehát a főszociológus, s a játék a játékban vallomáspiráljai köré tekerednek.

Praktikus érénye a Házmestersiratónak, hogy hét-köznapjainkból gyúr pazar figurákat színpadra. Erős karaktereket, akikkel mindig minden megtörténhet, sűrű, tömény valóságzsongat árszának magukból, hol tragikusan, hol komikusan. Darabját a szerző úgy jellemzi: „komikus benne az, hogy megtörténik, a tragikus, hogy itt történik, itt és most”, s ez a csurkai *hic et nunc* atól rokonszenves igazán, hogy miután kemény ficókat csíp fölön, fertőző társadalmi góccokat márt spirítuszba, látjátok feleim, mik vogymunk, csak elnéző humorról, a belülről érdekeltek flagelláns önróniáival, s nem vállveregető lekezeléssel biggyeszti hozzá: bizony por és hamu vogymunk. Mármint mindannyian.

Nagy népi hevajra, vrtigligi összeröffenésre, kéjes macerára buzdít hát Csurka, s vircsaftban nincs is hiány a kiszínházi évadnyitón. Azért Varga Mátyás természetes hűségű-aprólékoságú proletárkéglige némileg dohósbabb lehetne, mindenese okosan tagolt, s Bati Alice jelmezei sem koszosak, szalonképesebbek a kelleténél. Félix László rendezése föltehetően a pervenció rutinjával enged meg csövetnyi eleganciát, nehogy üres üvöltőzésekre csapjanak át az indulatok — néhány szereplő azonban így is hamisan kiabál. Jól szituált banzáj veri föl a csurkai laboratórium csöndjét, Félix időnként pattogatja ostarát, csupán az ötletekben nem dűskálnak (a villanyoltásos generálistóság, fényes nappal, nem túlzottan eredeti), kevés az úgynevezett némasjáték, amivel a szereplők foglalatokodnának, ha nincs szövegük. E választékos fűszere az előadásnak nem kapható. A nagy kivétel alkoholos állapot ideológiája, hogy minden beleér). A da-

ráb itt kisebbfajta bokaficamot szenved, hiszen valójában alig hihető, hogy a „szent család” bármiféle őszinte érdeklődést tanúsítson a szociológusok múltja iránt, mivel legszívesebben a pokolba kívánják az egész timet. Ha csak nem azért bocsátkoznak játékba, hátha egérsut nyerne, s megüszűnk a földmérést: „sekély e kéj”, Herczeg Pista senkinek sem kegyelmez (igaz, a többiek se neki), ő lesz tehát a főszociológus, s a játék a játékban vallomáspiráljai köré tekerednek.

kártyákat cinkel az asztalvégén, minden mozzanatára muszáj odafigyelni, kitalálta magának a figurát, Jónásné múltjáról Barta Mária úgy bányászza föl az emlékeket, mint akinek egyetlen adománya az élettől, hogy férfiakat szolgálhat ki, ám úri passzióból tette mindig, azóta is kívülről szemléli a dolgokat, így nem holmi tenyeres-talpas házszolga, inkább önéreztető bögrecsárdáskirálynő. A jó eszű, tehetségét elkötvetyéző Herczeg Pista cinikus lélekidomár figurájából Nagy Zoltán engedti sejtetni, Csurka szívcuccskébből sarjadt, s ennek a honfibüvalbélelt donkihótának lehetne nyers, farragatlan szancsopanzája Gyúrki István Rudija, ha föl tudna oldódni benne. Egy ideje Kovács János szállítja futószalagon a funkcionáriusokat. Szerepeinek skatulyája lassan teljes apparátusra duzzad, ő az ügyeletes Elvtárs a Kiszínházban: ezúttal Szász névre hallgat, s legalább olyan jó, mint máskor. A szociológusok timje kétszertelenül hátatlanabb feladatokat juttat a fentieknél. Jobbakra egy-egy vallomásnyit monológot, annál azonban színesebbeket, mint amire Maróti Gábor, Fodor Zsóka, Nagy Mari és Szabó Mária magánszámait vállalkoznak. Maróti Lippaija kivált túlságosan egysíkúra vasalt karriérista (pedig egyedül neki nem kegyelmez Csurka), Kátival sem igen tud mit kezdeni, ami aligha Máriáss Melindán múlik: a szegei színház friss szerzeménye szexis jelenség, kellembesen serteperrel körülötte.

A pénteki bemutatót nagy ováció fogadta. A taps nem utolsó sorban a rivalda előtt megjelent Csurka István-nak szólt, rövid idő leforgása alatt immáron harmadszor, mondhatni hát, házi-szerzőnké vált. Isten hozta.

Nikolényi István

KPVDSZ kulturális napok

Évről évre megrendezi a Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének megyei bizottsága a „KPVDSZ kulturális napokat”. Az idei gazdag program immár a kilencedik a sorban. A holnap kezdődő, egyhetnapos eseménysorozatban különféle jellegű, de egyébként a művelődést szolgáló rendezvények kaptak helyet. Számos

Vendéglátó napok

Immár 19. alkalommal rendezte meg a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat az őszi vendéglátó napokat. Az idei, három hétig tartó rendezvénytartó megnyitóját tegnap délelőtt tartották, a Hági étteremben. Az eseményen megjelent Perjesi József, a megyei pártbizottság munkatársa, dr. Solymossy Margit, a városi pártbizottság munkatársa, Farsang Lászlóné dr., a megyei tanács vb kereskedelmi osztályának vezetője és Réti Csabáné dr., a városi tanács vb kereskedelmi osztályának vezetője. Részt vettek az összejövetelen a társ vendéglátó vállalatok képviselői is.

Az őszi vendéglátó napok célját s programját Dékány László, a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat igazgatója ismertette. A rendezvény jó alkalom arra — mondotta —, hogy a vendéglátásban tevékenykedők bővítsék szak tudásukat, új ízek ötvöztetésével, újszerű, viszonylag olcsó ételek készítésével igyekezzenek megnyerni a vendégek lettségét E törekvést segítően, ismét megrendezik a szakmai versenyeket.

A közel 120 különböző rendezvény sorából csak néhányat kiragadva; a Hági étteremben olasz és kubai estre invitálják majd a vendégeket. Nem maradnak el a már hagyományosnak számító, s nagy népszerűségnek örvendő műsoros vacsoraestek sem, lesz, ahol a programot dívatbemutatóval egybekötve „tálalják”. A hidegkonyhai termékek, a sütemények, a meleg szendvicsek árbumutatóira is sor kerül.

Múzsák újmódi ligete

Zeusz lányai, Kalliope, Klío, Euterpe, Erato, Melpomene, Terpsikhore, Thalia, Urania és Polühümnia bizonyára ma is jól éreznék magukat a múzeumokban, bár a „múzsáknak szentelt liget” a Parnassosz hegységől leköltözött életünk mindennapi színtereire. A múzsák — a költészet, a művészet és a tudomány istennői — ott honra találnak a ma múzeumában is. Különösen október táján, a múzeumi és műemléki hónap idején kerülnek reflektorfénybe. Megőrizte őket a társadalmi önismeret igénye, az emberiség történetének tanulsága. A „múzsáknak szentelt liget”, mely a századok folyamán volt közönségtől elzárt éremgyűjtemény, régiségtár, ritkaságok raktározóhelye, a kultúra fétve őrzött kincsének tartománya, az utóbbi évtizedekben mind szélesebbre tárja kapuit. Mindannyiunk előtt kitarultok a raktárak festményei, történeti és néprajzi tárgyai.

Az ország 403 múzeuma, illetve múzeumi jellegű intézménye mindinkább művelődésünk mindennapos részévé vált. Speciális feladatai, a feltárás, leletmentés, konzerválás, tudományos és kutatómunka mellett egyre nagyobb szerepet kap tevékenységükben a Kisgázró erő, közművelődési misszió. A Budavári Palota nemzeti kincseitől a legkisebb települések helyi néprajzi emlékeit bemutató, jórészt társadalmi munkával össze-gyűjtött falumúzeumi anyagaikkal széles a spektruma, s megtalálható benne nemcsak a hagyományos múzeumi tárgy, az érme, a festmény, vagy a földből kiforduló cse-

répdarab, de munkásmozgalmi emlék, történeti dokumentum, ipari szerszám, hajdani gép és holnapki modell, ritka bogár, kihálóban levő növény is.

Az idei, immár 18. múzeumi és műemléki hónap központi témája hazánk műemléki helyzete. Régi korok építészeti rendbe foglalt tanúit kutatjuk majd, keressük, kutatjuk megmentésük, újmódi felhasználásuk lehetőségeit. Nemzeti önismeretünk gazdagodik általuk. Természetesen a hagyományos múzeumi rendezvényekben sem lesz hiány. A Csongrád megyei program az eddigieknél is gazdagabb, új formákkal bővül. A nyitórendezvényre ma, vasárnap délelőtt 11 órakor kerül sor a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, ahol a *Száz év magyar tájképfestészete* című, a Magyar Nemzeti Galéria anyagából válogatott kiállítást Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese nyitja meg. Erre az időre esik a magyar realista képzőművészet hagyományos vásárhelyi seregszemléjének az őszi tárlatnak nyitánya is, s Szentesen Koszta József halálának 30. évfordulóján emlékülést tartanak Szegeden a múzeumi hónapidején megrendezik a szakterületek heteit. A történettudomány, a természettudomány, a néprajz, és a régészet mutatkozik be sokszínű formában. A múzeumi matiné mellett újdonság az idei programban a szocialista brigádok, KISZ-alapszervezetek részére meghirdetett múzeumi kirándulások sora.

T. L.

Hasznos találkozó volt

Beszélgetés dr. Kovács Mátéval, a magyar UNESCO-bizottság főtájkárhelyettesével

Háromnapos konferencia ért véget tegnap Szegeden. A magyar UNESCO-bizottság a magyarországi UNESCO asszociált iskolák és UNesco-klubok VI. országos értekezletét rendezte meg. Az ENSZ oktatási, tudományos és kulturális szervezetének hazai nevelőmunkájáról, feladatairól beszélgettünk dr. Kovács Mátéval, a magyar UNESCO-bizottság főtájkárhelyettesével.

— Mit takar valójában a kifejezés? „UNESCO asszociált iskolák és klubok rendszere”? Tartalmában mit jelent a világszervezet e vállalkozása?

— Magyarországon az oktatási miniszter 112/1978. számú utasítása határozta meg ezeknek az iskoláknak és kluboknak a feladatait és kötelezettségeit. A célok végső soron a szocialista nevelés céljaival azonosak: erősíteni az internacionalista nevelést. Az UNESCO által több mint 25 éve kialakított rendszerbe az első négy hazai kiválasztott iskola már 1957-ben bekapcsolódott „a nemzetközi megértésre nevelés” prog-

ramjába. Ma már 26 magyarországi oktatási intézmény és 6 klub alkotja az itthoni hálózatot. Módszertani segítséget, sokféle dokumentációt kapnak a világszervezettől, így még föl nem fedezett lehetőségek nyílnak meg számukra az oktatásban. A miniszteri utasítás szerint az asszociált iskolák és a klubok legyenek példamutatók és ösztönzői a békés egymás mellett élés, a népek közötti barátság és kölcsönös megértés eszméinek. Ismertessék meg a fiatalokkal más népek kultúráját, hagyományait, szokásait, de ezzel párhuzamosan saját hazájuk, hazánk mai életét is mutassák be, népszerűsítsék nemzetközi kapcsolataikat.

— Konkrétan mit végeztek az iskolák és a klubok az elmúlt években?

— A mostani értekezleten értékeltük az elmúlt időszakot, megbeszéljük a tapasztalatokat, megvizsgáltuk a tavalyi utasítás hatását. Sokat segített, tisztább, egyértelműbbé váltak a feladatok. Nehézségek elsősorban a kluboknál tapasztalhatók: sokkal lazább keretek között dolgoznak, mint az iskolák, itt ott szervezetlenség, tanácsatlanság fedezhető föl, ráadásul most éppen „generációváltás” időszakban vagyunk, az új emberek természetesen meg tapasztalatlanok. Ami a végzett munkát illeti, vetélkedőkötő kiállításokig, tapasztalatcsere-kig és vitakörökig a kettős célt szolgálták — hazánk történelmét, a magyar népet ismertették meg más országok fiaival, lányával, ugyanakkor pedig a külföld kulturális értékeit igyekeztek megismerni. A konferencia utolsó napján a magyar UNESCO-bi-

zottság ajánlásait fogadták el a résztvevők: eszerint többek között az asszociált iskolák tevékenységüket szervező, sokféle oktatási-nevelő munka egészében építik, s fókuszban figyelembe veszik az iskolai és a KISZ-munkatervet készítésekor. Kiderül, hogy a közeljövőben az asszociált iskolák speciális tanári útmutatóját és segédkönyvét, évente megszervezzék a klubok képviselőinek találkozóit. Segíteni fog az Országos Pedagógiai Intézet is. Természetesen, ha ezek után csak hasznosnak ítélem a háromnapos találkozót.

— Vagyis a hatodikot, amelyet Szegeden rendeztek meg. Hallhatunk a szegedi UNESCO-sokról?

— A jól „asszociált” iskolai munka alapja a magas színvonalú oktatási-nevelő tevékenység. Itt mindez adott, a Radnóti és a Ságvári gimnáziumban egyaránt. Az intézmények vezetői támogatják munkájukat, folyamatosan, kitűnő teljesítmény a szege-dieké. Nyelvi tábortokat szerveztek, Lengyelországban, Jugoszláviában, a Szovjetunióban, Franciaországban vettek részt diákcsera-akción, a Radnótiban a UNESCO-munka máris a KISZ-program szerves része. A JATE UNESCO-klubja vietnami és arab esteket rendezett, s találkozót a Biológiai Kutató Intézet külföldi ösztöndíjasaival, a Ságvári gimnázium különösen sikeres cserét bonyolított le egy belgrádi gimnáziummal, s ez az iskola humánus tette is vállalkozott: énekkara bevételét Jugoszlávia földrengés sújtotta lakosságának ajánlotta föl.

D. L.